

Programació Didàctica

COMPLEMENT

PIANÍSTIC

OBJECTIUS

Objectius Generals en els Ensenyaments Professionals

Els ensenyaments Professionals de música contribuiran a desenvolupar en els alumnes capacitats generals i els valors cívics propis del sistema educatiu i, a més, les capacitats següents:

- a. Fomentar l'audició de la música i establir conceptes estètics propis que permeten fonamentar i desenvolupar criteris interpretatius individuals.
- b. Desenvolupar la sensibilitat artística i el criteri estètic com a font de formació i enriquiment personal.
- c. Analitzar i valorar críticament les diferents manifestacions i estils musicals.
- d. Conèixer les aportacions de la música al desenvolupament personal de l'individu i al desenvolupament col·lectiu de les societats.
- e. Participar en activitats de difusió cultural musical que permeten experimentar amb la música i gaudir de la música.
- f. Conèixer i emprar amb precisió el vocabulari específic relatiu als conceptes científics i artístics de la música.
- g. Conèixer i valorar el patrimoni musical com a part integrant del patrimoni històric i cultural de la Humanitat.
- h. Conèixer i valorar la importància de la música pròpia de la Comunitat Valenciana, així com les seues característiques i manifestacions més importants.

Objectius Específics en els Ensenyaments Professionals

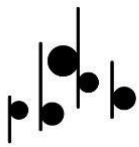
Els ensenyaments professionals de música hauran de contribuir a l'adquisició, per part de l'alumnat, de les capacitats següents:

- a) Superar amb domini i capacitat crítica els objectius i continguts plantejats.
- b) Conèixer els elements bàsics dels llenguatges musicals, les seues característiques, funcions i evolucions en els diferents contextos històrics.
- c) Utilitzar l'«orella interna» com a base de l'afinació, de l'audició harmònica i de la interpretació musical.
- d) Formar una imatge ajustada de les possibilitats i característiques musicals tant a nivell individual com en la relació amb el grup, amb la disposició necessària per a saber integrar-se com un membre més del mateix o com a responsable del conjunt.
- e) Compartir vivències musicals de grup a l'aula i fora d'ella que permeten enriquir la relació afectiva amb la música a través del cant i de participació instrumental en grup.
- f) Utilitzar el cos i la ment per a adquirir la tècnica necessària i així, concentrar-se en l'audició i interpretació musical.
- g) Interrelacionar i aplicar els coneixements adquirits en totes les assignatures que componen el currículum juntament amb les vivències i experiències pròpies per a aconseguir una interpretació artística de qualitat.
- h) Adquirir i aplicar les destreses necessàries per a resoldre les dificultats que sorgisquen en la interpretació de la música.
- i) Practicar la improvisació i la transposició com a elements inherents a la creativitat musical.
- j) Interpretar, individualment o dins de l'agrupació corresponent, obres escrites en tots els llenguatges musicals, aprofundint en el coneixement dels diferents estils i èpoques, així com en els recursos interpretatius de cadascun d'ells.

- k) Actuar en públic amb autocontrol, domini de la memòria musical i capacitat comunicativa.
- l) Adquirir autonomia personal en la comunicació musical.
- m) Consolidar hàbits d'estudi adequats i continuats en funció de la dificultat dels continguts de les assignatures dels diferents cursos i nivells.
- n) Conèixer i aplicar les tècniques de l'instrument o de la veu d'acord amb les exigències de les obres.

Objectius Propis en els Ensenyaments Professionals

1. Aprofitar les diferents possibilitats de l'instrument.
2. Adquirir tal grau de destresa en l'execució que permeti desemboïcar-se amb la major soltesa possible en el teclat, enfrontant-se a dificultats d'un nivell pianístic elemental adequat.
3. Aconseguir un nivell òptim en la pràctica de la lectura a primera vista.
4. Aprofundir en l'anàlisi harmònica i contrapuntística d'obres adequades al seu nivell.
5. Conèixer les característiques de l'escriptura pianística aplicada a l'acompanyament d'un instrument solista.
6. Interpretar partitures escrites pel professor.
7. Interpretar la part pianística d'obres de repertori elemental del seu instrument principal.
8. Interpretar la part pianística d'obres elementals de repertori del seu instrument principal.

CONTINGUTS

Continguts propis en els Ensenyaments Professionals

1. Desenrotllament de la relaxació a través d'exercicis de concentració, percebent els automatismes.
2. Treball conscient de la distribució del pes de piano a forte.
3. Desenrotllar les diferents funcions dels dits (suporte-articulació), de la nina (transmissió-vibració-amortiment), del braç (transmissió-llançament), sent conscient de la seua interacció.
4. Aplicació autònoma dels *digitados bàsics i desenrotllament dels *digitados més complexos, com a successió de notes dobles, adorns, substitució de dits, etc.
5. Autonomia en l'aplicació dels tocs de pes i desenrotllament dels tocs d'articulació de dit (articulació, *staccato *leggiero, etc.), en funció sempre de la dinàmica, el frasege i el sentit musical del fragment que es tracte.
6. Ús dels pedals i coneixement de les seues funcions.
7. Pràctica dels diversos modes d'utilització del pedal dret.
8. Pràctica de la lectura a vista.
9. Lectura harmònica (lectura de concordes, sèries de concordes enllaçats, concordes desplegats en tota la seua varietat de presentacions possibles, com ara fórmules del tipus baix *Alberti, arpegis, etc.) i lectura contrapuntística de dificultat progressiva a dos veus de dificultat senzilla.
10. Improvisació de cadències, així com d'esquemes harmònics elementals.
11. Selecció progressiva quant al grau de dificultat dels exercicis, estudis i obres elementals del repertori pianístic propi tradicional que es consideren útils per al desenrotllament conjunt de la capacitat musical i tècnica de l'alumne.

12. Interpretació de partitures escrites pel professor.

13. Estudi de la part pianística d'obres elementals de repertori del seu instrument principal.

Metodologia

Activa, individualitzada, motivadora i integradora.

a. Adequar els continguts i la seua seqüenciació al moment i situació del desenvolupament evolutiu de l'alumne, de manera que l'aprenentatge siga constructiu, progressiu i motivador.

b. Motivar a l'alumne per a l'estudi de la música mitjançant la seua activitat i participació en el progrés, donant-li el protagonisme.

c. Respectar les peculiaritats dels alumnes, individual i col·lectivament, facilitant així la convivència en el si del grup i la col·laboració, de manera que s'eviten les discriminacions de tota mena.

d. Utilitzar procediments i recursos variats que estimulen la capacitat crítica i creativa de l'alumne mitjançant l'acceptació del diàleg i les argumentacions raonades

e. Procurar que l'assimilació dels continguts conceptuals per part de l'alumne es completa amb l'adquisició de continguts procedimentals i actitudinals que propicien la seua autonomia en el treball *tato per al moment present com per al futur.

f. Facilitar als alumnes el coneixement i ús del codi convencional d'expressió alhora que la correcció i l'exactitud en l'ús del llenguatge, amb la finalitat que l'aprenentatge i la comunicació siguen efectius.

g. Exercitar la creativitat de l'alumne, de manera que adquirisca estratègies pròpies d'estudi i de realitzacions musicals amb la finalitat que pugui superar les dificultats que se'ls presenten.

h. Desenvolupar l'orella interna com a comprensió de la sonoritat harmònica d'obres o temes musicals.

Avaluació

Criteris d'Avaluació

1. Llegir fragments llargs a primera vista amb modulació.

Este criteri d'avaluació pretén constatar la capacitat de l'alumne per a desembolcar-se amb un cert grau d'autonomia en la repentització de fragments o obres.

2. Mostrar en els estudis i obres del repertori la capacitat d'aprenentatge progressiu individual.

Este criteri d'avaluació pretén verificar que els alumnes són capaços d'aplicar en el seu estudi les indicacions dels professors i amb elles desenrotllar l'autonomia de treball que els permeta una certa valoració del seu rendiment.

3. Interpretar la part pianística del repertori específic elemental del seu instrument principal.

Este criteri d'avaluació pretén comprovar la capacitat de l'alumne per a utilitzar el tempo, l'articulació i la dinàmica com a elements bàsics de la interpretació i la seua capacitat d'adaptació al solista.

4. Actuar com a membre d'un grup amb acompanyaments de dificultat progressiva i domini sonor.

Este criteri d'avaluació para atenció a la capacitat de l'alumne d'adaptar-se musical i sonorament als seus companys per a fer un treball comú.

Analitzar l'estructura harmònica d'un fragment de música amb modulació i sobre tots els graus.

Mitjançant este criteri es podrà valorar la capacitat de l'alumne per a trobar l'estructura harmònica subjacent en un fragment de música i determinar els diferents tractaments al fet que la mateixa ha sigut sotmesa per a la realització de l'obra.

5. Reduir a estructures harmòniques un fragment elemental de música escrit

per a instrument polifònic.

Mitjançant este criteri es podran valorar els coneixements analítics de l'alumne en el referent la identificació de les estructures harmòniques bàsiques, mitjançant un exercici de lectura basat principalment en l'eliminació de tot allò que no siga essencial des del punt de vista d'estes estructures.

6. Lectura simplificada d'obres o fragments amb disposicions harmòniques típicament pianístiques, en dissenys despleats de dificultat i velocitat progressiva.

Mitjançant este criteri es podrà valorar la capacitat de síntesi de l'alumne i la seua rapidesa en la realització de passatges harmònics simples, però d'execució relativament complicada.

7. Repentització d'una partitura elemental, participant dins d'un grup d'instruments o acompanyant a un solista.

Es tracta de valorar el grau de desenrotllament dels reflexos i altres qualitats que són estimulades en l'alumne a través de la lectura improvisada, formant part d'un grup d'instrumentistes o en l'acompanyament a un solista vocal o instrumental.

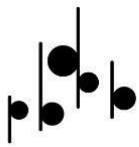
Generals

1. Interés de l'alumne en l'assignatura
2. Actitud enfront de les orientacions pedagògiques del professor.
3. Regularitat en l'assistència a classe.

Específics

Al llarg del curs els alumnes tindran que:

1. Interpretar fragments i obres amb el suficient nivell de qualitat en correspondència amb els objectius i la seua maduració psicoevolutiva.
2. L'aspecte anterior suposa, a més, un hàbit d'expressió musical de cara al públic, activitat que es distribuirà en audicions al llarg del curs. El caràcter diferenciador, quant a l'aplicació dels conceptes, ve determinat per les

corresponents obres, peces i exercicis del programa de cada curs.

3. Coordinació amb l'equip docent per a analitzar la consecució i profunditat dels objectius generals del grau.

4. Coordinació amb l'equip docent per a analitzar la consecució i profunditat dels objectius generals del grau.

5. Analitzar els criteris d'avaluació, identificació en cadascun les capacitats, els continguts que inclou i els indicadors dels objectius de l'assignatura.

6. La regularitat en l'estudi i la trajectòria en este.

Procediments d'avaluació

1. Contínua i establida segons el tipus i grau d'aprenentatge que s'espera hagen aconseguit els alumnes en un moment determinat, respecte a les capacitats indicades en els objectius generals i específics de l'especialitat.

2. Flexible, tenint en compte el context de l'alumne, és a dir, el cicle educatiu en el qual es troba, així com les seues pròpies característiques i possibilitats.

3. Realitzar les audicions que es programen dins de l'àrea i seminari.

Utilitzarem els següents recursos:

Prova inicial:

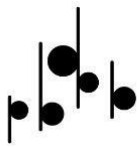
Per a avaluar el nivell en què es troba l'alumne en començar el període d'aprenentatge.

Contínua:

Per a anar supervisant a poc a poc el procés d'aprenentatge.

Final:

Per a veure quins alumnes han aconseguit els objectius proposats

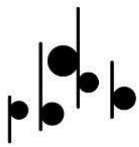
Criteris de qualificació

Els criteris de qualificació són uns indicadors de valoració en relació als quals s'establix la qualificació de l'alumne. L'estudi diari a casa, l'actitud cap a l'assignatura, el seguiment per part del professor a l'aula, la participació en les activitats i audicions programades, així com els índexs de superació dels objectius proposats en la programació seran referències explícites de qualificació. En este sentit s'establixen els següents criteris de qualificació, els quals seran ponderats per cada professor atés el procés d'ensenyament-aprenentatge de l'alumne i a l'atenció personalitzada d'este

1. La comprovació del grau de domini del llenguatge musical a través de la pràctica instrumental i del cant
2. L'observació i verificació del desenrotllament i control de les destreses necessàries per a l'execució musical.
3. La valoració tècnica i estètica de la interpretació individual i col·lectiva.
4. L'estimació que manifesta de l'art en general i de la música en particular, per l'obstinació posada en la seua execució.
5. El sentit de la convivència i col·laboració entre condeixebles, demostrant a l'hora d'estudiar i d'interpretar col·lectivament.

Criteris de promoció

1. Els alumnes promocionaran de curs quan hagen superat la totalitat de les assignatures de cada curs o tinguen avaluació negativa com a màxim en dos assignatures. En el supòsit d'assignatures pendents referides a pràctica instrumental o cant, la recuperació haurà de realitzar-se en la classe del curs següent si forma part d'este.
2. La qualificació negativa en tres o més assignatures d'un o diversos cursos

impedirà la promoció d'un alumne al curs següent.

3. Els alumnes que al final del 6é curs tingueren pendents d'avaluació positiva tres assignatures o més hauran de repetir el curs íntegrament. Quan la qualificació negativa es produïska en una o dos assignatures, només serà preceptiu cursar les assignatures pendents

Mínims exigibles

Els mínims exigibles en l'assignatura de complement pianístic comporten la consecució dels objectius propis de l'assignatura enumerats amb antelació. És imprescindible que els alumnes posseïsquen un piano, piano elèctric o instrument similar per a l'estudi quotidià a casa, amb la finalitat d'assegurar el màxim aprofitament de les classes que s'impartixen en el centre.

Procediment de recuperació durant el curs

En l'avaluació contínua, es recupera en el moment que es demostra el nivell adequat en l'avaluació.

Recuperació en les proves extraordinàries

L'alumne presentarà una obra treballada durant el curs i adaptada al nivell.

L'alumne realitzarà escales majors, menors harmòniques i menors melòdiques de tonalitats de fins a 3 alteracions amb extensió com a mínim de dos octaves.

L'alumne realitzarà cadències amb enllaços correctes amb els graus I-IV-V en qualsevol tonalitat major o menor.

L'alumne improvisarà sobre una estructura harmònica basada en els graus tonals de les tonalitats que compreguen com a màxim una alteració en l'armadura: Do Major, La menor, Sol Major, Mi menor, Fa Major i Re Menor.

L'alumne improvisarà un desenrotllament pianístic sobre estructures harmòniques basades en bucles harmònics modulantes.

L'alumne executarà una lectura a primera vista proposta pel col·lectiu de professors o professor encarregat de l'avaluació i adaptada als continguts terminals de cada curs.

Els exàmens extraordinaris podran ser avaluats, tant individualment pel professor de l'assignatura com per un col·lectiu de professors de l'assignatura. Qualsevol possibilitat de les esmentades anteriorment serà duta a terme des del Departament de Tecla, que es manifestarà com l'organisme encarregat de designar els grups de professors que avaluaran els exàmens extraordinaris.

Pèrdua d'avaluació contínua

Es considerarà que un alumne ha perdut el dret a l'avaluació contínua quan acumule el 15% o més de faltes d'assistència durant tot el curs.

Podrà ser avaluat al juny, mitjançant un tribunal format per un mínim de tres professors del departament, que serà constituït mitjançant un procés intern del Departament de Tecla, el qual es manifestarà com l'organisme encarregat.

L'alumne haurà de demostrar el coneixement i destreses mínimes exigibles mitjançant una prova que constarà dels següents apartats, adaptats al nivell del curs del qual ha perdut el dret a l'avaluació contínua:

La prova comprendrà els següents apartats:

L'alumne presentarà una obra treballada durant el curs i adaptada al nivell.

L'alumne realitzarà escales majors, menors harmòniques i menors melòdiques de tonalitats de fins a 3 alteracions amb extensió com a mínim de dos octaves.

L'alumne realitzarà cadències amb enllaços correctes amb els graus I-IV-V en qualsevol tonalitat major o menor.

L'alumne improvisarà sobre una estructura harmònica basada en els graus tonals de les tonalitats que compreguen com a màxim una alteració en l'armadura: Do Major, La menor, Sol Major, Mi menor, Fa Major i Re menor.

L'alumne improvisarà un desenrotllament pianístic sobre estructures harmòniques basades en bucles harmònics modulantes.

L'alumne executarà una lectura a primera vista proposta pel col·lectiu de professors o professor encarregat de l'avaluació i adaptada als continguts terminals de cada curs.

Límit de permanència

El límit de permanència en els ensenyaments professionals de música serà de huit anys. L'alumne no podrà romandre més de dos anys en el mateix curs.

Consideracions sobre les assignatures optatives.

1. En els cursos 5é i 6é dels ensenyaments professionals de música, els centres oferiran obligatòriament les següents assignatures optatives: Complement pianístic, Complement coral, Estètica de la música, Fonaments de composició, Fonaments d'informàtica musical i edició de partitures, Cultura audiovisual, i Creativitat i música. Amb la deguda orientació del professorat, l'alumnat triarà una assignatura optativa diferent en cada curs, en funció del perfil formatiu que li resulte més adequat.
2. Els centres podran proposar l'ampliació de l'oferta quant a assignatures optatives es referix i correspondrà a la conselleria competent en matèria d'educació, l'aprovació d'estes assignatures en el marc de les condicions que reglamentàriament s'establisquen.
3. Els alumnes que cursen 5é i 6é de cada especialitat instrumental o Canto,

excepte piano, podran cursar com a assignatura optativa Complement pianístic.

4. La impartició, tant d'assignatures optatives d'oferta obligatòria com les que pogueren autoritzar-se als centres, quedarà condicionada a l'existència d'un nombre suficient d'alumnes que justifique la seua posada en funcionament.

Activitats

Pròpies

Realització d'audicions-concerte, a càrrec de tots els alumnes de l'assignatura, mostrant el que han treballat durant els diferents períodes del curs. Les dates coincidiran amb les diferents avaluacions de cada trimestre.

Complementàries

Col·laboració en les audicions-concert amb les diferents activitats del centre en les que es requerisca la seua participació.

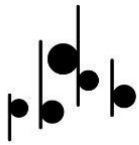
Materials bibliogràfics:

Mètodes recomanats per a l'assignatura de Complement Pianístic:

Martínez Fernández, Agustín: Piano Creatiu (Vol. I i II)

Martínez i Lerma, Josep Antoni i Esplá Gutiérrez, Oscar: Manual de Piano Complementari Creatiu.

Molina, Emilio: Piano Complementari (Vol. I i II)

Conservatori Professional
de Música Mestre Tàrraga
de Castelló

Molina Emilio: El piano. Improvisació i acompanyament (Vol. I, II i III)

Casero, Ángel: Piano Complementari

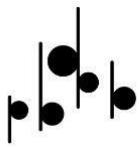
Relació d'obres orientatives aplicables a l'assignatura de Complement Pianístic

Obres pertanyents a l'acompanyament pianístic d'obres del seu instrument principal.

ALTRES MATERIALS

Exercicis proposats pel professor.

Arranjaments, adaptacions i partitures escrites pel professor.

DISTRIBUCIÓ TEMPORAL DELS CONTINGUTS

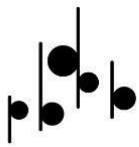
Distribució temporal dels continguts

Primer trimestre:

1. Aprenentatge dels diferents modes d'atac i d'articulació en relació amb la dinàmica, la conducció de la frase i la densitat de l'escriptura musical, aplicant progressivament els moviments de les diferents articulacions del cos amb percepció clara de la interacció d'estos moviments en relació amb el so.
2. Desenrotllament de la coordinació per a obtindre simultàniament sons de diferent intensitat entre les dos mans, tractant d'obtindre una diferenciació dinàmica que resulte indispensable en plantejaments d'escriptura harmònica i d'escriptura contrapuntística a dos veus.
3. Comprensió dels principis generals de la digitació pianística i la seua aplicació en funció de la complexitat progressiva de les dificultats a resoldre.
4. Exercicis per a la comprensió harmònica d'una manera pràctica aprofitant les possibilitats polifòniques i tesituralles del piano.

Segon trimestre:

1. Aprofundiment en l'ús dels pedals i la seua correcta aplicació segons els tipus de textura i escriptura musical plantejats.
2. Lectura a primera vista de fragments o obres compostes tant en escriptura harmònica com en escriptura contrapuntística a dos i tres veus i adequades al

nivell.

3. Improvisació sobre cadències i esquemes harmònics elementals aplicant amb autonomia els recursos tècnics propis d'un nivell elemental de l'instrument.

4. Exercicis per a la comprensió harmònica d'una manera pràctica aprofitant les possibilitats polifòniques i tesituralles del piano.

Tercer trimestre:

1. Interpretació de la part pianística del repertori del seu instrument principal.

2. Estudi del repertori progressiu compost per a quatre mans o dos pianos.

3. Consolidació en l'estudi de les parts pianístiques que conformen el repertori del seu instrument principal amb la finalitat de millorar la interpretació d'este últim.

4. Exercicis per a la comprensió harmònica d'una manera pràctica aprofitant les possibilitats polifòniques i tesituralles del piano.

Atenció a la diversitat

En el cas que hi haguera algun alumne amb necessitats específiques que requerisquen una atenció a la diversitat, es realitzaran les pertinents adaptacions curriculars.

TIC i mesures de sensibilització

Segons característiques, condicions i recursos disponibles, s'incorporaran mesures per a difondre les bones pràctiques en l'ús de les tecnologies de la informació i comunicació, així com mesures dirigides a la sensibilització, prevenció i erradicació de qualsevol tipus de violència i discriminació per causa d'intolerància, especialment referida a condicions de discapacitat, gènere, orientació i identitat sexual, ètnia o creences religioses.

Pla de convivència

Es respectaran i promouran els acords i continguts per a la convivència escolar adoptats en el pla de convivència i que quedaran reflectits en el reglament de règim intern del centre.